

CS Fiume (1924. g.)

Od Olympije do Fiumane

Campo sportivo Gloria

Nogomet se u Rijeci počeo igrati u drugoj polovici XIX. stoljeća. Nakon izgradnje željeznice i sve veće uloge grada kao lučkog centra, sve više su dolazili i običaji iz ostalih krajeva Europe. Tako je neminovno došla i ova nova igra. No, za prve službene utakmice moralo se pričekati do XX. stoljeća kada se u sklopu različitih društava osnivaju i športske sekcije, a između njih i nogometne. Prva u Rijeci koja je osnovala i nogometnu sekciju, bila je Olympia 1904. godine. Nakon toga u gradu se osniva sve više klubova, ali je sve to zaustavio Prvi svjetski rat. Nakon rata, 1918. godine grad proživljava teške političke trenutke i neizvjesnu budućnost, no igraju se prve utakmice, a klubovi su sve više orijentirani prema Italiji i okolici Trsta.

Početakom 1919. najbolji gradski klubovi igraju Kup Grazioli (nazvan po riječkom guverneru) gdje prvi gradski prvak postaje Gloria koja u finalu pobjeđuje Olympiju sa 1-0.

Za sezonu 1919./1920. grad organizira prvo službeno gradsko prvenstvo. Sudjeluju četiri momčadi: Olympia, Gloria, Esperia i Juventus Enea. Prvi prvak postaje Juventus Enea koja tako dobiva mogućnost nastupa na finalnom turniru za prvaka Julijske krajine zajedno s prvakom Istre, Polese, te Tršćanske regije, Itala Gradisca.

Sljedeće sezone, u novom prvenstvu grada igraju iste momčadi, a u finale ulaze Olympia i Gloria. Pogotkom Ossionaka, Olympia osvaja naslov i kvalificira se za polufinale prvenstva Julijske krajine. Tu prvo pobjeđuje klub Griona iz Pule, a poslije u finalu deklasira Ederu iz Trsta sa čak 7-0.

U međuvremenu osnovana je i Slobodna Država Rijeka, no klubovi su nastavili nastupati po Italiji i od ljeta 1921. počeli su igrati i službena prvenstva Italije. Čast prvog nastupa imali su finalisti gradskog prvenstva 1920./1921. Olympia i Gloria. Krenuli su iz III. Divizije za regiju Venezia Giulia. To prvo prvenstvo s osam klubova Gloria napušta nakon nekoliko utakmica, dok

Olympia odmah postaje doprvak. Sjajne utakmice u svojoj regiji Olympia nastavlja i sljedeće sezone - postaje prvak i to s istim brojem bodova kao i gradski rival Gloria. Sjajan uspjeh riječkog nogometa Olympia upotpunjuje igranjem i u kvalifikacijama za Drugu diviziju. Tu prvo pobjeđuje Virtusa iz Venecije i onda u finalu u dvije utakmice uspijeva biti bolja od Griona iz Pule (1-1 u gostima, te 2-1 kod kuće) i ulazi u drugu ligu. No Gloria neće ostati sama u Trećoj diviziji, jer se i CS Fiume kvalificirao u viši rang natjecanja.

Olympia + Gloria = Fiumana

U listopadu 1923. Olympia kreće u svoju drugoligašku pustolovinu. Treba ipak napomenuti da je tih godina druga liga bila podijeljena po regijama, pa je tako riječki klub igrao protiv klubova iz Veneta i Julijanske krajine. Bilo je bojazni na početku sezone, ali na kraju klub osvaja prvenstvo i ulazi u finalnu ligu za prvaka sjevera Italije. A tu nakon 10 utakmica za dlaku ispušta mogućnosti ulaska u Prvu diviziju, ili ondašnju verziju Serie A. Naime klub je podijelio drugo mjesto u grupi, morao je igrati dodatnu utakmicu protiv Reggiane koju na kraju gubi sa 2-0.

Ali tu nije kraj - klub je pozvan na dodatne kvalifikacije zbog proširenja lige. Tu su Spezia, Novara i Sestrese ipak bili prejaki i Riječani završavaju na trećem mjestu. S druge strane, Gloria osvaja prvenstvo III. divizije, dok se CS Fiume uspijeva spasiti od ispadanja.

Tako u sezoni 1924./1925. u II. diviziji imamo prvi gradski derbi gdje 30. studenoga 1924. na Borgomarini (današnja Kantrida) Gloria pobjeđuje sa 3-2. U uzvratnoj utakmici Gloria je bolja sa 2-1. Na kraju će Olympia skupo platiti ova dva poraza (od ukupno samo četiri te sezone). Naime, «crno-bijeli» završavaju na diobi prvog mjesta s Udineseom i Vicenzom, te igraju razigravanje u kojem završavaju treći. Ali na knadno, zbog kršenja pravila igre, utakmice Vicenze su poništene te Olympia postaje doprvak, samo dva boda iza Udinesea. S druge strane Gloria završava na petom

mjestu. U III. Diviziji, CS Fiume osvaja treće mjesto.

I sljedeće sezone oba riječka kluba igraju II. diviziju. U prvoj međusobnoj utakmici 29.11.1925. na nekadašnjem igralištu blizu željezničkog kolodvora, gdje je domaćin bila Gloria, igraju 1-1. U uzvatu na Borgomarini Olympia deklasira "bratiće" sa 4-0. Na kraju prvenstva obje momčadi (koje su podijelile treće mjesto), osvajaju ulazak u I. Diviziju. Ipak, to više nije prva liga, nego nova druga liga. S druge strane, u novu treću ligu ulazi i CS Fiume.

U ljeto 1926. postaje sve jasnije gradskim vlastima, kao i objema klubovima, da su sami sebi najveći neprijatelji. Odlučuju tako da je s ekonomskog i športskog stanovišta najbolje da se spoje. Tako je 2. rujna 1926.

osnovana Fiumana, glavni riječki klub koji će svoje utakmice igrati na Borgomarini i to u bordo majicama. Prvi trener bio je Mađar Béla Karoly. Novoosnovanom klubu pristupaju i budući talijanski reprezentativci Marcello Mihalič (koji će sa 10 golova biti najbolji strijelac kluba) te budući svjetski prvak Mario Varglien. Sezona počinje s neodlučenim rezultatom u gostima protiv Comensea 0-0, 3. listopada 1926. Na kraju, klub završava na solidnom petom

mjestu. Prvi put sudjeluje i u Kupu Italije. U prvom kolu Fiumana pobjeđuje CS Fiume 1-0, ali poslije je natjecanje ukinuto. U III. Diviziji CS Fiume osvaja sedmo mjesto...

Savršena sezona 1940./1941.

Nakon toga Fiumanu napušta Mario Varglien, ali pristupa Rodolfo Volk. I upravo Volk sa svojih 16 golova te Mihalič sa 11, vode klub do neslučenih visina. Klub na kraju sezone 1927./1928. osvaja treće mjesto iza Atalante i Venezije, ali ono što je još bitnije ulazi u I. diviziju, u najviši rang natjecanja. Povijesni uspjeh kluba! A CS Fiume na kraju sezone slavi osvajanje trećeg mjesta i ulazak u II. diviziju.

Sezona 1928./1929. bit će povijesna za riječki klub. Liga je podijeljena na dva dijela, pa tako Fiumana igra,

Tekst: IGOR KRAMARSICH
Fotografije: PRIVATNI ARHIV

Burna je povijest riječkog nogometa koji se počeo igrati u drugoj polovici 19. stoljeća. Eto kratkog prikaza o nastupima riječkih klubova u talijanskim ligama

Stadion Borgomarina (1940. g.)

Fiumana

između ostalih, protiv Bologne, Genove 1893 (današnji klub Genoa), Juventusa, Ambrosiane (današnji Inter), Lazija, Napolija i Fiorentine. Uz ovakve jake suparnike Fiumana se solidno nosi i na kraju osvaja 14. mjesto uz četiri pobjede (protiv Biellesea, Reggine, Verone i Fiorentine). I dok je Ambrosiana tek u završnim minutama uspjela pobijediti u Rijeci, Juventus je u Torinu Fiumani zabio čak 11 golova za najgori poraz u sezoni.

U povijest je zapisana utakmica odigrana 20. siječnja 1929. protiv Bologne. Utakmica je prekinuta nakon 50 minuta zbog masovnog negodovanja domaćih igrača i navijača prema sucu. Nekoliko sati sudac Ferro je ostao blokiran na igralištu i na kraju je morao pobjeći brodićem prema Opatiji. Nije bila uspješna ni

sezona CS Fiume koji završava na posljednjem mjestu u I. Diviziji.

U ljeto 1929. dolazi do temeljite reorganizacije talijanskog nogometa, pa tako Fiumana završava u novoosnovanoj Serie B. Tu klub ne uspijeva ostaviti trag. U međuvremenu su ga napustili najjači igrači, pa na kraju sezone klub završava posljednji i ispada u treću ligu. Ništa bolje nije prošao ni CS Fiume koji završava pretposljednji u svojoj ligi III. divizije. Malo poslije toga klub se gasi.

U toj trećoj diviziji Fiumana će ostati gotovo do kraja. Svi pokušaji da se klub ponovo ojača, ostat će neuspješni. Već u sezoni, 1930./1931. klub je blizu novog ispadanja, ali pobjedama u zadnjim

kolima ipak se spašava. Novi uzlet stiže u sljedećoj sezoni kada završavaju na četvrtom mjestu, ali iza susjeda iz Pule, Griona, koji osvaja ulazak u Serie B. Uslijedit će još dva četvrta mjesta u sljedeće dvije sezone. U sezoni 1934./1935. klub završava na drugom mjestu, četiri boda iza Udinesea. No, nije sve uzaludno jer s tim rezultatom Fiumana ulazi u novoformiranu Serie C.

Uslijedit će slabe sezone. Sezone 1935./1936. klub osvaja 10. mjesto, sljedeće sezone je sedmi, ali igra i Kup Italije gdje ostvaruje svoj prvi veći uspjeh – ulazak u 1/16 finala gdje gubi od Barija. Uslijedit će jos jedna prosječna sezona (1937/1938.) sa osmim mjestom. Sljedi novi uzlet (1938./1939.) i četvrto mjesto, no poslije i novi pad s osvajanjem šestog mjesta.

Ponovo klub dolazi do 1/16 finala Kupa Italije i gubi od Ligurije.

Napokon stiže sezona 1940./1941 - jedna savršena sezona! Klub osvaja prvo mjesto i nastup u kvalifikacijama za Serie B. Tu zajedno sa Pescarom dijeli prvo mjesto i konačno se vraća u drugu ligu. Osim toga klub dolazi i do svog najvećeg uspjeha u Kupu Italije, gdje ispada u osmini finala protiv Spezije i to tek nakon produžetaka. Uslijedit će konačno toliko željena Serie B.

Fiumana na kraju sezone 1927./1928. osvaja treće mjesto iza Atalante i Venezije i ulazi u I. diviziju, u najviši rang natjecanja. Povijesni uspjeh kluba!

Fiumana - Coppo Federale

Gloria-Olympia (1925. g.)

Ali još jednom plesat će se samo jedna sezona. Igrački kadar nije bio dorastao ovoj razini, a izostali su i golovi Rodolfa Volka koji ih je i doveo do ovog dostignuća i pomogao zadnjih sezona. Klub završava na 15. mjestu i ponovo se vraća u Serie C...

Peh Marcella Mihalicha

U zadnjoj sezoni, 1942./1943. u Serie C ponovo će se igrati jedan gradski derbi. Naime, u međuvremenu je, malo po malo, rastao jedan novi klub - Magazzini Generali. Prvi okršaj su imali na Borgomarini gdje je Fiumana pobijedila sa 4-3, dok je u uzvratu bilo 1-1. Na kraju te posljednje sezone Fiumana je završila na trećem mjestu, a Magazzini Generali na desetom. Da rat nije učinio svoje, oba kluba bi i dogodne igrali u Serie C. No, ma koliko se prvenstva nisu više igrala, utakmice su i dalje bile na rasporedu. Igrali su se različiti turniri i prijateljske utakmice. Posljednja utakmica, dok je Rijeka još bila sastavni dio Kraljevine Italije, odigrana je na Kantridi 15. lipnja 1944. između bivših igrača Olympije i Glorije.

Treba napomenuti kako Fiumana nije nikad raspuštena niti danas postoji klub koji bi želio biti njen nasljednik, ma koliko bi današnji HNK Rijeka mogao "svojatati" njezinu povijest. Krenuvši upravo od činjenice da klub nije nikad raspušten, grupa entuzijasta i esula iz Rijeke kasnije je osnovala novu Fiumanu blizu Torina, koja je igrala regionalna prvenstva do 1985. Poslije 2008. dvojica braće iz Zadra, Antonio i Sergio Vatta ponovno su osnovali Fiumanu, ali su otišli i korak dalje. Naime, zatražili su od Talijanskog nogometnog saveza da klub bude primljen u Lega Pro, Prima Divisiona u sezoni 2009./2010., tj. u isti rang u kojem je igrao i zadnje sezone prije rata. Ma koliko god prema svim pravilnicima ima na to pravo, do dana današnjega nije postignut nikakav dogovor sa

Savezom i ostaje neizvjesno rješenje ovog slučaja...

I za kraj ne smijemo zaboraviti da je Rijeka dala talijanskoj reprezentaciji čak pet reprezentativaca. Onaj koji se najviše proslavio bio je Ezio Loik. Standardni igrač zlatne generacije Torina iz četrdesetih, odigrao je devet utakmica za reprezentaciju te osvojio pet prvenstva i dva kupa Italije. S Juventusom, braća Mario i Giovanni Varglien osvojili su ukupno 10 prvenstava. Mario je odigrao i jednu utakmicu za reprezentaciju, ali je i prvi Riječanin koji je bio pozvan za Svjetsko prvenstvo, a uz to i jedini koji je postao svjetski prvak! Bilo je to 1934. godine. Njegov mlađi brat Giovanni je upisao tri nastupa...

Veliki trag u Italiji ostavio je i Rodolfo Volk. Bio je okosnica Rome i dandanas treći je najbolji strijelac svih vremena, a u sezoni 1930./1931. sa 29 golova je bio najbolji strijelac Serie A! Nije se nikad probio u A reprezentaciju, ali za B je odigrao pet utakmica i postigao četiri gola. Ostao je upisan kao najbolji strijelac svih vremena Fiumane sa 90 pogodaka te peti s najviše nastupa (171).

A tu je još tužna i nesretna priča Marcella Mihalicha. Probio se u prosincu 1929. u A reprezentaciju gdje je u debitanskoj utakmici protiv Portugala zabio dva zgoditka. Bio je predviđen kao okosnica reprezentacije za prvo svjetsko prvenstvo 1930. No, samo tri mjeseca nakon te prve reprezentativne utakmice ozlijedio se, pa je izbornik Vittorio Pozzo našao zamjenu u liku Giuseppea Meazze (legendarnoga talijanskog reprezentativca i ključnog igrača oba svjetska naslova). Mihalicha više nikad nije pozvao...

LITERATURA I IZVORI:

- Luca Dibenedetto: El balon fiuman, quando su la tore era l'aquila (iz 2004, privatno izdanje)

- Godišnjaci talijanskog nogometa

- svjedočanstva Esula